

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060108

DOM
2018-11-14
Stockholm

Mål nr
M 531-18

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2017-12-22 i mål nr M 4371-17,
se bilaga A

PARTER

Klagande FM

Motpart

1. Länsstyrelsen i Skåne län
205 15 Malmö

2. Nordkalk AB
Ignaberga
281 92 Hässleholm

Ombud: SK

SAKEN

Tillsyn av vattenverksamhet vid Ignaberga kalkbrott i Hässleholms kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med undanröjande av underinstansernas avgöranden lämnar Mark- och miljööverdomstolen tillbaka målet till Länsstyrelsen i Skåne län för fortsatt handläggning.

Dok.Id 1438185

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–16:30

BAKGRUND

Flera fastighetsägare kring Ignabergs kalkbrott klagade till länsstyrelsen i maj 2015 på försumpning av åker och skogsmark. Problemen hade pågått en tid och fastighetsägarna ansåg att det berodde på att Nordkalk AB delvis hade upphört med länshållning i kalkbrottet med höga grundvattennivåer som följd. Länsstyrelsen inledde ett tillsyns- ärende och begärde in uppgifter från bolaget. Bolaget hänvisade till ett tillstånd i en vattendom från 1981, bestred att länshållningen hade upphört, men uppgav att grundvattennivån i täkten hade höjts med 4 meter mellan åren 2011 och 2012 eftersom brytningen på den lägre nivån hade upphört. I september 2017 avslutades ärendet utan åtgärd. FM överklagade till mark- och miljödomstolen, som lämnade överklagandet utan bifall.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

FM har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska undanröja mark- och miljödomstolens dom och återförvisa målet till Länsstyrelsen i Skåne län för fortsatt handläggning. Länsstyrelsen ska då förelägga Nordkalk AB att söka tillstånd för att upphöra helt eller delvis med grundvattenbortledning enligt 11 kap. 22 § miljöbalken, samt att utreda konsekvenserna innan pumpning upphör helt eller delvis och informera markägare om de åtgärder som bolaget planerar att genomföra.

Länsstyrelsen har medgett att det inte varit uppenbart att tillstånd enligt 11 kap. 22 § miljöbalken inte behövts, men anført att det inte är möjligt att ålägga Nordkalk AB att söka tillstånd i efterhand.

Nordkalk AB har bestritt ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

FM har som grund för sin överklagan i allt väsentligt anført följande.

Den förra fastighetsägaren avverkade det aktuella området med storvuxen björk i oktober 2010. Han köpte fastigheten i november 2011 och då fanns inga vattenproblem. Bolaget höjde vattennivån 2011–2012. I oktober 2012 avverkade han ett björkparti nordväst om det vattensjuka området och noterade några vissna granar. Under 2013 avverkade han två mindre områden med död granskog.

Bolagets utredning visar att vattenytan i kalkbrottet har höjts med 4 meter till ca +29,00 m. Vid mätning har vattenytan i kalkbrottet emellertid visat sig ligga på +32,93 m. Den påverkade marken ligger på samma eller något lägre nivå än vattennivån i brottet. Det framstår som naturligt att det finns ett orsakssamband mellan höjningen av vattennivån i kalkbrottet och vattenskadorna som har uppstått på marken, särskilt eftersom de inträffat samtidigt. Problem med höga vattennivåer i markerna har uppstått först när vattennivån i kalkbrottet höjdes.

Grundvattennivån på hans mark är beroende av både vattennivån i brottet och grundvattennivån i omgivande mark. Kalkbrottet medför att den grundvattenströmning som fanns före brytningen inte längre hindras av de jord- och bergmassor som har tagits bort. Grundvattenytan blir dessutom plan inom brottet och i dess norra del högre än före brytningen. Torra somrar blir grundvattennivån lägre på hans mark, även om vattennivån i brottet är hög.

Länsstyrelsen anser nu att det inte längre var uppenbart att tillstånd inte hade behövts när vattennivån i kalkbrottet höjdes. Eftersom Nordkalk AB inte fullt ut besvarat länsstyrelsens frågor i tillsynsärendet bör ärendet återförvisas. Bolaget har inte redovisat månadsvärden på vattennivån i brottet eller pumpflöden innan nivåhöjningen. Bolaget har inte heller beskrivit vilken effekt höjningen haft på omgivande grundvattennivåer. Det hade även varit lämpligt att redovisa en analys av flödet i förhållande till nederbörden i området. För att kunna uppskatta hur mycket som beror på direkt tillrinning och hur mycket som är grundvatten behövs tidsserier med relativt hög tidsupplösning. Bolaget har inte redovisat några tidsserier för vattennivån i täktsjön eller grundvattennivån i kontrollbrunnar.

Det är uppenbart att förändringen i täktsjön har medfört förändrade strömningsförhållanden och förändrade gradienter i området. I den grundvattennivåkarta bolaget har redovisat visas inte grundvattennivån och det framgår inte vilka brunnar som ligger i jord eller i berg. Korrekt utförda grundvattennivåkartor för situationen före och efter höjningen av vattennivån i täktsjön saknas.

Länsstyrelsen har tolkat äldre flygbilder och kommit fram till att området tidigare har varit uppodlat. Bilderna är från tiden före kalkbrytningen men efter att dikning har utförts. Genom dikningen har marken kunnat brukas till bete, åkerbruk eller skogsbruk. Det skulle inte förekomma ett så omfattande område med torvjordar om det inte hade funnits ett utströmningsområde för grundvatten från kalkberggrunden som motverkat dränering genom underliggande marklager. Att det nu finns lågpunkter i terrängen beror både på torvbrytning som utfördes i början av 1900-talet och nerbrytning av torv till följd av dränerande förhållanden. Torven har förlorat sin tätande förmåga som ett resultat av grundvattensänkning under lång tid.

Länsstyrelsen har som grund för sin inställning i huvudsak anfört följande.

Underlaget från Nordkalk AB har inte varit fullgott men länsstyrelsens bedömning i ärendet utgick mer från den information som ges av SGU:s geologiska kartor, flygbilder från tiden före kalkbrytningen påbörjades och den nationella höjddatabasen. Den karta som sägs redovisa grundvattennivåer visar i själva verket nivån på brunnarna precis som Mohager har påpekat. Länsstyrelsen har varit medveten om det och har därför inte använt den för bedömning i ärendet eller någonstans hänvisat till den handlingen. Med hänsyn till de klagomål som hade kommit in ansåg länsstyrelsen ändå att underlaget var tillräckligt.

Med den nya information som nu har framkommit både vad gäller omfattningen av problemen och utredningen är det nu inte uppenbart att tillstånd enligt 11 kap 22 § miljöbalken inte hade behövts. Däremot saknas grund för att förelägga bolaget att ansöka om tillstånd i efterhand för åtgärden, eftersom det inte bedöms som möjligt att föreskriva villkor i efterhand för att hindra de skador som FM anser sig redan ha fått.

Nordkalk AB har grund för sitt bestridande huvudsakligen anfört följande. Sambandet mellan täktsjön och vattenförhållandena på FM mark är mycket begränsat. Förhållandena på Mohagers marker beror i huvudsak på nederbörd, orensade diken och flacka trågliknande låglänta förhållanden och jordmån i form av kärrtorv med underliggande relativt tät morän. Under sommaren 2018 har markerna varit så torra att det har krävts konstbevattning, trots att vattennivån i tåkten legat på ca +32,50. Om det hade funnits ett samband mellan vattennivån i täktsjön och mark-förhållandena skulle det ha medfört översvämning även under ett torrår. FM utredningar har avgörande brister och att förhållanden är hydrogeologiskt komplexa kan inte tas till intäkt för att bolaget inte uppfyllt sin bevisbörda.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Har en anläggning för grundvattenbortledning delvis tagits ur bruk?

När en anläggning för bortledande av grundvatten helt eller delvis tas ur bruk ska anläggningens ägare ansöka om tillstånd till detta om det kan uppkomma fara för allmänna eller enskilda intressen, se 11 kap. 22 § miljöbalken. Om det inte finns någon risk för skada behövs inget tillstånd, se prop. 1997/98:45 del II s. 143f. Bestämmelsen är tillämplig både när en anläggning helt tas ur bruk och när vattenbortledningen minskas stadigvarande och alltså en väsentligt mindre vattenmängd än förut leds bort och minskningen kan medföra fara för allmän eller enskild rätt genom att grundvattenytan stiger (Kruse, Miljöbalken 11 kap. 22 §, Karnov 2017-07-01).

Bolaget har bestritt att anläggningen delvis har tagits ur bruk och gett in pumpdata för åren 2013–2018, men det finns ingen utredning för tiden innan höjningen.

Av utredningen i målet framgår att det under perioden 2011–2012 har pumpats bort mindre vatten än tidigare eftersom grundvattenytan har höjts i täktsjön och det är ostridigt att grundvattennivån sedan dess är ca 4 meter högre än tidigare. Mark- och miljööverdomstolen bedömer att åtgärden har inneburit att anläggningen för bortledande av grundvatten delvis tagits ur bruk, även om det numera pumpas bort samma mängd vatten som innan höjningen av täktsjön.

Borde Nordkalk AB ha ansökt om tillstånd till åtgärden?

Eftersom åtgärden att höja nivån i täktsjön har inneburit att anläggningen för bortledande av grundvatten delvis har tagits ur bruk, borde Nordkalk AB innan åtgärden vidtogs ha utrett om det skulle kunna uppkomma fara för allmänna eller enskilda intressen enligt 11 kap. 22 § miljöbalken. Om sådan fara hade bedömts kunna uppkomma skulle bolaget ha sökt tillstånd till åtgärden.

De utredningar som bolaget har lagt fram efter länsstyrelsens förfrågan 2015 är i huvudsak inriktade på hur området påverkas av hög nederbörd, bristande underhåll av diken och torvens och underliggande marklayers beskaffenhet. Bolaget har dock inte kommit in med uppgifter som visar grundvattennivåerna i omgivande marklager innan nivåhöjningen i täktsjön eller hur nivåerna har förändrats därefter. Det är inte heller redovisat om vattenytan i täktsjön ansluter till omgivningen mot berg och/eller mot jordlager. För det fall vattnet står i direkt kontakt med jordlager borde även jordens genomsläpplighet ha redovisats.

Mark- och miljööverdomstolen delar länsstyrelsens bedömning att bolaget borde ha ansökt om tillstånd till åtgärden innan den vidtogs, eftersom det kunde uppkomma fara för i vart fall enskilda intressen genom att anläggningen delvis togs ur bruk.

Var det riktigt att avsluta tillsynsärendet utan åtgärd?

Utgångspunkten enligt miljöbalkens prövningssystem är att tillstånd ska sökas innan en verksamhet påbörjas. Brådskande åtgärder kan i stället godkännas i efterhand enligt reglerna i 11 kap. 16 § miljöbalken. För icke-brådskande verksamhet som i detta fall finns i och för sig inget hinder mot att tillståndspröva verksamheten i efterhand, men normalt sett fyller det inte någon funktion. Som länsstyrelsen har påpekat är det inte möjligt att ställa upp villkor som förebygger skador som redan har inträffat. Frågan om ersättning för skador som har uppstått kan prövas i efterhand genom ett stämningssmål enligt reglerna i 32 kap. miljöbalken. Jämför Mark- och miljööverdomstolens dom den 24 april 2018 i mål nr M 19-17.

Bolaget har tillstånd till vattenavledningen enligt en dom från 1981. I detta regleras högsta avledning per sekund och lägsta avsänkingsnivå och även informations-skyldighet till berörda sakägare före brytning av nya partier. Åtgärder ska vidtas i en sådan takt att berörda sakägare inte blir skadelidande och de frågor som hanterades i tillståndsdomen var företrädesvis vilka skador grundvattenavsänkningen kunde ge upphov till, t.ex. att brunnar sinar i närområdet. Vilka åtgärder som ska vidtas inför upphörande av grundvattenbortledning är inte reglerat i domen, eftersom domstolen ansåg att frågorna inte kunde avgöras förrän kalkbrytningen i samtliga etapper upphört. Det finns därmed inte något rättsligt hinder för länsstyrelsen att genom tillsyn vägleda bolaget i dessa frågor och vid behov förelägga bolaget att vidta åtgärder. Som länsstyrelsen har påpekat ska bolaget dessutom utreda konsekvenserna av att upphöra med grundvattenbortledning innan denna slutligen får upphöra.

Frågan om eventuella åtgärder för att komma till rätta med de problem som kan uppstå eller kan ha uppstått till följd av minskad eller förändrad grundvattenbortledning måste därför kunna leda till ingripande från tillsynsmyndigheten. Om detta ska ske som ett föreläggande att ansöka om tillstånd i efterhand till att delvis ta anläggningen för avledande av grundvatten ur bruk eller om det ska ske inom ramen för tillsynen enligt 26 kap. miljöbalken är en fråga i första hand för länsstyrelsen att bedöma.

Länsstyrelsen borde därför, mot bakgrund av den nu föreliggande utredningen, inte ha avslutat tillsynsärendet utan åtgärd. Ärendet ska därmed lämnas tillbaka till länsstyrelsen för fortsatt handläggning.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lag (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit f.d. hovrättslagmannen Per-Anders Broqvist, hovrättsrådet Gösta Ihrfelt, tekniska rådet Dag Ygland och hovrättsrådet Christina Ericson, referent. Föredragande har varit Christopher Jakobsson.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2017-12-22
meddelad i
Växjö

Mål nr M 4371-17

PARTER

Klagande FM

Motpart

1. Länsstyrelsen i Skåne län
205 15 Malmö

2. Nordkalk AB
Ignaberga
281 92 Hässleholm

Ombud: SK

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Skåne läns beslut 2017-09-22, ärende nr 535-12508-2015, se bilaga 1

SAKEN

Tillsyn av vattenverksamhet vid Ignaberga kalkbrott i Hässleholms kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

Ägarna av fastigheterna XXX och XXZ, XYX, XZX, XXY, YXX, ZXX och XYZ samt XYY vid Ignaberga kalkbrott i Hässleholms kommun har till länsstyrelsen anmält klagomål på att deras åker- och skogsmark försumpats. Enligt fastighetsägarna är orsaken till försumpningen av markerna att Nordkalk AB (bolaget) delvis upphört med länshållning i Ignaberga kalkbrott, vilket enligt fastighetsägarna inneburit förhöjda grundvattennivåer i området. En vägförening i området har också framfört klagomål på försämrad bärighet i vägen på grund av höjd grundvattennivå.

Länsstyrelsen i Skåne län (länsstyrelsen) beslutade den 22 september 2017 att avsluta ärendet utan åtgärd.

FM, ägare av fastigheterna XXX och XXY, har överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

FM yrkar, som det får förstås, att målet ska visas åter till länsstyrelsen för ytterligare utredning beträffande konsekvenserna av att Nordkalk AB delvis upphört med grundvattenbortledning från kalkbrottet. Länsstyrelsen bör i samband med återupptagen handläggning förelägga Nordkalk AB att ansöka om tillstånd till upphörandet av den i målet aktuella grundvattenbortledningen. Han anför bl.a. följande till stöd för sin talan.

Det framgår inte av det överklagade beslutet att bolaget har gjort ett fel när man delvis upphörde med grundvattenbortledning år 2011, och då höjde nivån i brottets dammar med 4 meter. Detta gjordes utan att man dessförinnan kontaktade länsstyrelsen eller berörda fastighetsägare. Det måste säkerställas att bolaget inte gör fler förändringar i sin pumpning av grundvatten framöver utan att meddela länsstyrelsen och berörda fastighetsägare. Länsstyrelsen menar att den typ av jord som finns på berörda fastigheter har torkats ut och förlorat sin vattenhållande förmåga. Länsstyrelsen anser inte att det – som markägarna klagat på – beror på att

man delvis upphört med grundvattenbortledning från brottets dammar. Här måste finnas ett tankefel, ty det är ju just på grund av bolagets sänkning av grundvattnet som markbeskaffenhetsen har förändrats och problemen har uppstått.

Länsstyrelsen bestrider bifall till överklagandet, och anför bl.a. följande.

Nedan kommenteras de båda punkterna i FM överklagande som ett förtydligande av de berörda delarna i det överklagade beslutet.

1. Det framgår inte av länsstyrelsens beslut att kalkbolaget har gjort fel som inte underrättat markägare och länsstyrelsen när de delvis upphört med grundvattenbortledningen. Det beror på att länsstyrelsen inte finner att det varit nödvändigt för kalkbolaget att informera markägare och länsstyrelse i frågan. Det framgår av 11 kap. 22 § miljöbalken (1998:808) att om grundvattenbortledning helt eller delvis upphör så ska verksamhetsutövaren inhämta tillstånd från mark- och miljödomstolen, om upphörandet kan innebära fara för allmänna eller enskilda intressen. Vidare framgår det av Nordkalks vattendom för grundvattenbortledningen att de, innan pumpningen upphör, ska utreda konsekvenserna. De har inte upphört med pumpningen och det har inte konstaterats att åtgärden med att delvis upphöra med vattenbortledningen inneburit någon fara för allmänna eller enskilda intressen.
2. Det finns flera olika grundvattenmagasin på platsen. Jordakvifären, kalkstensakvifären och längst ner sandstensakvifären. Grundvattnet i kalkstenen och grundvattnet i jordlagren har inte hydraulisk kontakt med varandra. Torvens egenskaper har inte förändrats för att grundvattennivån i kalkstensmagasinet förändrats. Torvens egenskaper har förändrats på grund av åtgärder i det ytliga grundvattnet. Det är alltså inte avsänkningen av grundvattennivån i det grundvattenmagasin som finns i kalkberggrunden som har betydelse för de ytliga jordlagren utan vattennivån och markegenskaperna i de ytliga jordlagren styrs av nederbörd, dränering och dikning.

Nordkalk AB bestrider bifall till överklagandet, och anför bl.a. följande.

Bolaget gör i allt väsentligt samma bedömning som länsstyrelsen i det överklagade beslutet. Området som uppgivits ha problem är ett naturligt sankt område där kärrtorv har bildats. Genom dikning har området avvattnats så att kärrmarkerna har kunnat användas som åkermark eller för skogsbruk. Ett markområde inom aktuellt påverkansområde har också kalavverkats och beretts inför nyodling av området. En sådan ändring av markanvändningen kan bidra till lägre upptagning av nederbörd och evaporation på grund av lägre andel träd och övrig växtlighet. Det medför i sin tur ökad risk för förhöjda nivåer av ytvatten i området som i sin tur ökar påfrestningen på dikessystemets olika delar.

Vad gäller bolagets eventuella skyldighet att underrätta länsstyrelsen och markägare om förändrad pumpning så är det länsstyrelsen i egenskap av tillsynsmyndighet för vattenverksamhet som har att göra bedömningar i den frågan. Översiktligt kan dock följande anföras. Av 11 kap. 22 § miljöbalken framgår det att om grundvattenbortledning helt eller delvis upphör så ska verksamhetsutövaren inhämta tillstånd från mark- och miljödomstolen om upphörandet kan innebära fara för det allmänna eller enskilda intressen. Vidare framgår det av bolagets vattendom att innan pumpningen upphör ska bolaget utreda konsekvenserna. Bolaget har lämnat in en utredning till länsstyrelsen i januari 2016. Bolaget har inte upphört med pumpningen och minskningen av bortpumpning (höjning av vattennivå i täktsjön) har inte inneburit någon fara för det allmänna. Det har utifrån vad som anføres ovan inte heller inneburit någon förändring för enskilda till följd av minskad bortpumpning. Brunnsnivåmätningar i området visar också att grundvattennivån är nära marknivån i området. Nivån i täktsjön påverkar inte dessa förhållanden. Grundvattenmagasin i kalkberggrunden har inte heller någon direkt hydraulisk kontakt med grundvattenmagasinet i de lösa jordlagren, såsom t ex kärrtorven i området.

De problem som markägare har upplevt under främst perioden 2014-2015 har troligen förstärkts på grund av ett eftersatt underhåll av dikessystem kombinerat

med högre nederbörds mängder och delvis ändrad markanvändning. Bolaget har under 2016 rensat de större diken som bolaget enligt uppgift har ansvar att utföra. Även delar av täckdikessystemet har underhållits och förbättrats under 2016. Under 2016 och 2017 har inte bolaget fått några rapporter om liknade problem. Att problemen har minskat beror enligt bolaget troligen främst på förbättringar och underhåll av dikessystem.

Sammanfattningsvis och med hänvisning till vad som anför ovan samt det som framförs i länsstyrelsens beslut, yrkar bolaget att överklagan av länsstyrelsens beslut avslås.

FM har beretts tillfälle att yttra sig över länsstyrelsens och bolagets respektive yttranden. Han har därvid anför t bl.a. följande.

Han vidhåller att upphörandet av grundvattenbortledning kräver utredning av konsekvenserna och är tillståndspliktig. Vidare ska berörda markägare informeras, vilket bolaget inte har gjort. Länsstyrelsen berör i sina yttranden inget av de invändningar som han har redogjort för i ett yttrande till länsstyrelsen den 22 februari 2017, vilket därför bifogas så att domstolen ges möjlighet att beakta detta. Han har fått betydande skador på skog och åkermark på grund av förhöjd vattennivå. Problemen började 2013 och har fortsatt efterföljande år. Före den aktuella tiden har problemet inte funnits utan uppstod när grundvattenbortledningen minskade. Problemet är inte av tillfällig natur utan det kvarstår fortfarande. Ett samband förefaller ytterst sannolikt. Bolagets utredning förklarar detta med ovanligt stor nederbörd, som ju är fel, och att skötsel av diken är eftersatt. Det har tidigare inte funnits behov att rensa diken då marken har varit torr under många år före tiden för höjning av grundvattenytan. Att de förändrade vattenståndsförhållanden på hans mark skulle uppkomma av andra orsaker samtidigt som bolaget höjer grundvattennivån förefaller ytterst osannolikt. Det skall också nämnas att det erfordras länsstyrelsens tillstånd för att rensa diken i det aktuella området. Sådant tillstånd lämnas sällan. Här erfordras fortsatt utredning som bättre förklarar de uppkomna skadorna. Hade bolagets utredning antytt att det fanns risk för det inträffade hade markägare kunnat vidtaga lämpliga åtgärder för att möta risken.

FM har även ingivit yttranden från andra fastighetsägare i området som uppgett att de på sina respektive fastigheter varje år fått så högt vattenstånd att stora delar av markerna inte gått att bruka. Detta började enligt fastighetsägarna 2013, tidigare hade de inte dessa problem.

DOMSKÄL

Av handlingarna i målet framgår att bortledning av vatten för länshållning av Ignaberga kalkbrott har pågått sedan början av 1900-talet. Växjö tingsrätt, Vattendomstolen, lämnade i deldom den 7 augusti 1981 (DVA 30/1981, VA 48/1973) dåvarande AB Ignaberga Kalksten tillstånd att - för möjliggörande av brytning av kalk ned till nivån +22,0 m - avleda länshållningsvatten från brottet till en maximal mängd av 115 l/s, dock med den begränsningen att vattenytan i brottet såsom medeltal för månad inte får avsänkas under höjden +22,0 m. I domen angavs vidare att ”Avledningen må därvid ske från en samlingsbrunn vid kalkbrottet genom en betongränna och vidare genom det s k Ignabergsdiket till Fjärlövsån – Almaån. Tillståndet får ej utnyttjas i vidare mån än som motsvarar vid varje tidpunkt gällande täktillstånd.”

I samma dom fastställde vattendomstolen även avtal dels mellan dåvarande AB Ignaberga Kalksten och Almaån-Fjärlövsåns torrlägningsföretag av år 1948 angående avledning av vatten från kalkbrottet till torrlägningsföretagets diken, dels mellan samma bolag och ägarna till dåvarande fastigheterna ZXX, ZXY samt ZZY angående avledning av vatten från kalkbrottet till det s k Ignabergadiket. Genom det senare avtalet har ägarna av de tre ovanstående fastigheterna lämnas sitt medgivande till att vatten från kalkbrottet får avledas till Ignabergadiket för torrläggning av kalkbrottet. Det framtida underhållet av Ignabergadiket ska enligt avtalet ombesörjas och bekostas av bolaget. Samtliga avtal är gällande så länge pumpningsvatten från bolagets kalkbrott avleds till diket.

Frågan om de framtida grundvattensjöarnas vattenstånd och utformning i övrigt efter att kalkbrytningen avslutats har inte reglerats i den aktuella vattendomen. I

domskälen anges att dessa frågor kan inte avgöras förrän kalkbrytning i samtliga etapper upphört. Saken får då avgöras under behörigt hänsyntagande till kommunens intresse av eventuellt fortsatt grundvattenuttag.

Det har i nu aktuellt överklagningsmål inte gjorts gällande att bolaget skulle ha brutit mot det för vattenbortledningen gällande tillståndet. Vad klaganden gjort gällande i målet är att bolaget genom att delvis upphöra med grundvattenbortledningen har höjt grundvattennivån i området, vilket medfört skador på omkringliggande skogs- och åkermark.

Bolaget har i yttrande till länsstyrelsen 2015-06-25 uppgett att de inte har upphört med grundvattenbortledningen från tälkten. Enligt bolaget höjdes dock grundvattennivån i tälkten med ca 4 meter mellan åren 2011 och 2012, eftersom brytning på den lägre nivån upphörde. Den minskade bortpumpningen har enligt bolaget inte inneburit någon fara för varken det allmänna eller för enskilda fastigheter. Grundvattennivån i tälkten ligger enligt bolaget långt under ursprunglig grundvattennivå trots höjningen med motsvarande 4 meter jämfört med tidigare nivåer. Av bolagets yttrande framgår vidare att bolaget vill säkerställa att en framtida höjning av grundvattennivån till den ursprungliga vattennivån inte kommer att leda till skador för omgivningen. Bolaget har därför initierat en utredning om konsekvenserna av en framtida upphörd grundvattenbortledning och möjliga åtgärder för att undvika sådana konsekvenser.

Domstolen instämmer i de bedömningar som länsstyrelsen redovisat i det överklagade beslutet. Beskrivningen av grundvattennivåer samt övriga bedömningar av orsaker, som redovisas i bolagets yttrande, kan dock i vissa avseenden ifrågasättas. Det framgår till exempel inte om de modellberäknade vattennivåerna baseras på mätningar av grundvattenstånd enbart i bergborrade brunnar, nedförda i samma akvifer som från vilken grundvattenbortledningen sker, eller om vissa mätningar även representerar grundvattennivåer i jordlagren.

Mark- och miljödomstolen delar även länsstyrelsens bedömning att det inte har funnits anledning för bolaget att ansöka om tillstånd för att de delvis upphört med bortledningen av grundvatten från kalkbrottet. Domstolen utgår från att länsstyrelsen med detta avser en minskad grundvattenbortledning. Av vad som framkommit av utredningen i målet har det enligt domstolen inte heller funnits skäl för länsstyrelsen att förelägga bolaget att vidtaga några särskilda försiktighetsåtgärder. Länsstyrelsen har därför haft fog för sitt beslut att avsluta tillsynsärendet utan åtgärd. Vad klaganden har anfört föranleder inte domstolen att göra någon annan bedömning. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 12 januari 2018.

Bengt Johansson

Mats Käll

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Bengt Johansson, ordförande, och tekniska rådet Mats Käll.